

можливість досягти достатнього м'язового напруження задньої частини язика. За наявності необхідного м'язового напруження відчувається і утворюється дуже вузька щілина між задньою частиною язика і піднебінням, що забезпечує потрібну назалізацію голосних. Якщо щілина завелика, то з'являється недостатня назалізація, що є недоліком у вимові французьких носових голосних. Якщо спинка язика занадто зближується з піднебінням, то звучать носові приголосні: німецьке або англійське [N].

Велике напруження задньої частини язика, властиве французькій мові, набуто українцем, забезпечує йому звучання дуже красивого сонантного щілинного, невіброваного нормативного французького [®]. Адже цей звук утворюється у звуженні між задньою частиною язика і краєм м'якого піднебіння, uvula при цьому напружена, але не вібрує. Вправа на мукання надзвичайно важлива для адаптації дихання українця з метою формування французьких механізмів дихання та голосотворення.

Таким чином, на шляху до формування французької вимови, слід подолати інтерференцію української мови, адаптуватись до режиму французької, що вимагає немалих зусиль. Адже уроджені мовленнєві рухи українця не є такими напруженими і енергійними, як у французів. Психофізіологічною основою відповідної фонетичної бази є створення правильного дихання та поставленого голосотворення, що допомагає подолати артикуляційні вади та опанувати нормативне французьке звучання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієвська Е.М. Вступний курс фонетики французької мови. Навчальний посібник для філологів та перекладачів. Київ: «ФОР Черенок К.В.», 2021. 152 с.
2. Андрієвська Е.М., Дем'яненко М.Я. Сучасна французька вимова. Теорія і практика. Навчальний посібник. Київ: ВПЦ Київський університет, 2004. 225 с.
3. Щерба Л.В. Фонетика французского языка. М.: Высшая школа. 1963. 309 с.
4. Peyrollaz M., Bara de Tovar M.-L. Manuel de phonétique et de dictionnaires françaises à l'usage des étrangers. Paris, Larousse, 1954. 349 p

Бабенко І.В.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри педагогічної майстерності
та менеджменту імені І.А. Зязюна природничого факультету
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА ЯК НАУКОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА «СУСПІЛЬСТВА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ»

Анотація. У статті розглядається професійний розвиток педагога, сенс концепції безперервної педагогічної освіти, ідеї створення людського суспільства, що весь час навчається, постійному самовдосконаленні, знаходженні власних, зручних, варіацій стосовно шляхів самореалізації, а також про можливість зростання освітнього потенціалу кожної, окремо взятої, особистості упродовж усього її життя.

Abstract. The article examines the professional development of a teacher, the meaning of the concept of continuous pedagogical education, the idea of creating a human society that learns all the time, constant self-improvement, finding one's own, convenient, variations in relation to the ways of self-realization, as well as the possibility of increasing the educational potential of each, individually, individual throughout all her life.

Конкретними дослідженнями предмету цієї наукознавчої проблеми займаються упродовж останніх шести десятиліть вчені багатьох – і різних – галузей науки, сприймаючи її як одну з найважливіших у новітньому соціумі, члени котрого – а щонайперше – педагоги – мають вчитися усе своє життя, якщо хочуть виграти так звані соціальні змагання або ж подарувати таку можливість своїм дітям, учням.

Ретроспективний аналіз даної теми показує нам: у пригоди таких наукових розвідок раніше за інших поринули ті вчені, котрі були тісно пов'язані із вивченням особистості людини, з її практичною діяльністю. Витоки теми – ще з епохи Платона й Аристотеля, творів Солона, Сенеки, геніальних висловлювань Конфуція. У «Великій дидактиці» Я. А. Коменського [2] вперше теоретично обґрунтована й представлена сутність безперервної освіти. Цей автор описав найдемократичнішу для того часу систему освіти, спрямовану саме на «навчання усьому», причому починаючи від материнської школи й закінчуючи академією, мріючи про те, що «Керівною основою нашої дидактики нехай буде: дослідження і відкриття методу, при якому учителі менше б учили, учні більше б вчилися; у школах було б менше одуріння, марної праці, а більше дозвілля, радостей і ґрунтового успіху...» [2, с. 19]. Та лише в останній третині ХХ ст. починається глибоке осмислення і втілення людством цієї ідеї в життя.

Сучасне обґрунтування поняття «безперервна освіта» дав нам у 1965 р. Поль Лєгранд [10, с. 17-21] у зв'язку із проблемою організації навчання людей передпенсійного та пенсійного віку в умовах появи й поширення новинок техніки, технологій, їхнього застосування в усіх сферах життя. Та дехто і досі намагається

вирішити вище означену складну наукознавчу проблему методами глибокого дослідження лише професійного розвитку і – саме дискретним підвищенням кваліфікації, бачачи його простим удосконаленням предметних знань та деяких окремих особистісних рис педагога, що напряду допомагають тому. Як про те, приміром, пише дослідниця І. А. Низовська: ця, педагогічна, категорія «...уміщує у собі аспекти особистісного та професійного розвитку в двох формах: освіта за спеціально організованими програмами у різноманітних освітніх установах, самоосвіта. Її те відповідає процесам формального й неформального педагогічного професійного розвитку» [5, с. 9]. На думку вченої, саме у науково-обґрунтованій системі підвищення кваліфікації процес професійного розвитку педагогів проходить цілісно та системно, цілеспрямовано й більш інтенсивно, аніж за екстенсивної самоосвіти, як це відбувається, зазвичай, на практиці, в реальному буденному житті учителів, особливо з великим учбово-годинним навантаженням.

Інші науковці означили своїми дослідженнями намагання розширити поняття професійного розвитку і як процес справжнього особистісного розвою, поглиблення його найвищих і щонайглибших складових, але також – саме професійної компетенції, і на тому – все.

Але от вчений Е. Ф. Зеєр, котрий з 1995-го року досліджує проблеми професійної освіти, першим скрупульозно-фундаційно розвинув у своїх публікаціях тему, щодо неминучої потреби соціуму, саме у процесі перманентного прогресивного змінювання особистості під соціальним впливом професійної діяльності й власної соціальної активності, які мають бути спрямованими на постійне ж самовдосконалення, а практично – на «самоздійснення» (за Кокуном О. М. [1]). Головна проблематика цих оригінальних досліджень – то психологія професійного становлення педагога (а не його становлення чисто як фахівця). Сюди входять і постійність професійного розвитку, і професійно зумовлені деструкції, і психо-технології соціально-професійних – особистих – досягнень. Український дослідник О. М. Кокун пише: «Як зазначає Е. Ф. Зеєр, визнання особистісно-утворюючої функції провідної діяльності неминуче приводить до виділення в безупинному процесі становлення особистості періоду, пов'язаного з вибором, підготовкою до виконання і виконанням дорослою людиною одного типу діяльності – професійної. Перетворення професійної діяльності у провідну залежить від соціально-економічних відносин, соціальної ситуації, позиції особистості. Цей період займає значну частину життя людини. Траєкторія долі людини, її щастя, самопочуття, задоволеність життям, фізичне і психічне здоров'я багато в чому визначаються задоволеністю змістом професійної діяльності, ставленням до неї, рівнем професійних досягнень. Можна сказати, що для більшості людей основою розвитку особистості в зрілому віці стає професійна діяльність» [1, с. 8].

Тож не дарма саме вчений-педагог Е. Ф. Зеєр разом із донькою вченою-психологом Е. Е. Зеєр (Симанюк) стали засновниками новітньої наукової школи, що колективно досліджує цілісний, безперервний процес становлення особистості у професійно-освітній сфері, у єдності його не тільки педагогічних складових, але й психологічних. Її основні підсумки (нехай на сьогодні й проміжними) розвитку в цьому аспекті – ті, що спрямовані на вияв вікових і соціально-професійних норм розвитку людини, науково-методичне забезпечення фахового становлення особистості, означення особистісно-розвивального потенціалу багатопланових видів діяльності. А все те полягає у наступному: сформовано концепцію професійного становлення особистості, виявлено закономірності й детермінанти того процесу, означені потенційні кризи професійного розвитку, психологічні перепони на його не стовбовому шляху, розроблено критерії успішності суто індивідуальної кар'єри та моніторинг професіоналізації спеціалістів-педагогів.

На основі концепції професійного становлення особистості ця наукова школа розробила психологічно обґрунтовану програму (її можна назвати й системою) безперервної професійної і професійно-педагогічної освіти. Її оригінальна програма розкриває перед величезною педагогічною аудиторією усю стратегію, змістовність, технології освіти дорослих, фахівців, бо розвинена наукова школа вже двох дослідників – Е. Ф. Зеєра та Е. Е. Зеєр – обґрунтувала цілком цілісне уявлення щодо безперервної професійної освіти як системи [1]. Нині вона має у собі всі види формальної, неформальної й інформальної – подвійної – освіти; виявила новітні інноваційні технології стосовно реалізації компетентнісного підходу в профосвіті; розробила теоретико-методологічні підвалини психології профосвіти, визначивши підходи, принципи та закономірності реалізації особистості в системі недискретної професійної освіти; сформувала потужний понятійно-термінологічний апарат психології профрозвитку; означила психологічні особливості соціально-професійного виховання молоді, формування корпоративної культури разом з професійно-моральними цінностями; розробила логіко-сенсову модель професійно-освітньої сфери, яка й реалізує увесь процес динамічного перманентного професійного розвитку людини, а особливо – педагога, й усе це – підкреслимо! – упродовж усього життя.

Унікальність таких наукових розвідок та їхніх висновків – у тому, що вперше професійне становлення розглядається цілком системно, безперервно й із самісного початку формування професійних намірів молоді і аж до завершення усієї професійної біографії. Також школа вченого Е. Ф. Зеєра пропонує нову ефективну парадигму розвиваючої освіти стосовно особистості із притаманними саме їй і, як нам бачиться, унікальними, психологічними особливостями [1].

Нині одна з провідних тенденцій розвитку сучасної освітньої системи – шлях до тотально-безперервної освіти – вийшла на першу лінію боротьби новітнього українського соціуму за просування на передові світові науково-освітні рубежі й рубежі виробничі, бо недискретність – одна зі значущих особливостей освіти щонайвищого гатунку – стрижень справжнього, а не фіктивного (на папері задля «галочки» у черговому звіті освітянським чиновникам) розвитку інноваційних процесів у вітчизняній системі освіти.

Саме безперервна освіта наразі постає перед нами як ідея, один із принципів навчання, висока якість освітнього процесу та обов'язкова умова подальшого розвитку людини загалом як біологічного виду *Homo Sapiens* і потенційного носія інвайронментальної парадигми у ставленні до життя як такого. Адже «Учитель, котрий не вчиться сам, утрачає моральне право вчити інших», – саме так мовиться в українській народній приказці.

Особлива увага, гостра необхідність безперервної освіти пов'язана з однією з чотирьох ключових компетенцій, чітко означених міжнародною комісією ЮНЕСКО щодо освіти у XXI столітті: «навчитися вчитися» [10]. Це – про можливість усім віковим групам населення Землі, без винятку, пристосовуватися до життя і роботи у сучасному – всебічно розвиненому – постіндустріальному, тобто інформаційному суспільстві, а також про можливість зростання освітнього потенціалу кожної, окремо взятої, особистості упродовж усього її життя.

У зв'язку із усім вище викладеним, можемо сказати: сенс концепції безперервної педагогічної освіти полягає у високій і дуже привабливій ідеї створення людського суспільства, що постійно навчається, а це, у свою чергу, «...створює умови довічної освіти і – обов'язково! – удовлетворяє ті потреби кожної людини у безперервному самовдосконаленні, знаходженні власних, зручних, варіацій стосовно шляхів самореалізації...» [4, с. 64].

Входження України до світового освітнього простору (а це неминуче супроводжується тенденцією глобалізації, а відтак – інтенсивною динамікою змін) вимагає підготовки у першу чергу педагогів до швидкоплинної мінливості сучасного світу [6, 7]. Отож, необхідними якостями учителя, котрий бажає порівняно швидко й безболісно пристосуватися до того і навчити тому інших, стають: адекватна реакція на всі зміни, ініціативність, комунікабельність, самостійність, планетарне й концептуальне мислення, інші життєво важливі вміння, навички для суттєвого покращання якості життя. Адже нині широко відчинені ринки, у тому рахунку й робочої сили, і це також націлює будь-який соціум на створення системи безперервної освіти, котра повинна забезпечити буквально кожній людині особистісний і професійний розвиток, надати усі можливості реалізувати себе й усередині країни, й на світовому ринку робочої сили. У зв'язку з цим відома теза «Освіта – на все життя» змінюється значно прогресивнішим гаслом: «Освіта – через усе життя!»

ЛІТЕРАТУРА

1. Кокур О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : *Монографія*. К., Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2012. 200 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596290.pdf> (дата звернення: 12.07.2022).
2. Коменський Я. А. Велика дидактика. URL: <http://um.co.ua/10/10-15/10-153599.html> (дата звернення: 17.09.2022).
3. Лерган Луї Диференціація у педагогіці. Париж, *вид-во PUF*. 1995.
4. Марищук В. Л. Психологічні основи формування професійно значимих якостей. *Дис. ...д-ра психол. наук*. Львів. 1982. 351 с.
5. Низовська І. А. Науково-методичні засади професійного розвитку педагогів при освоєнні інноваційних технологій навчання у загальноосвітній школі. *Автореф. дис. ...канд. пед. наук*. Бішкек, Киргизстан. 2007. 19 с.
6. Про затвердження Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176. Міністерство освіти і науки України, *Вища школа*. 2013. № 9. С. 103 – 113.
7. Про освіту : Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page2> (дата звернення: 11.04.2022).
8. Солон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Солон> (дата звернення: 18.09.2022).
9. Le'grand P. An Introduction to Life-long Education. Paris, Groom Helm – *The UNESCO Press*. 1975. P. 17 – 21.
10. UNESCO. Word Conference on Education for All. Resolution 25 C/IV. A.8.B.5.(b), Paris.1989. P. 76.

Багмет Ю.О.,
студентка II курсу Факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна
Науковий керівник – Вишківська В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ